

Planering Islam VUX vt18

Upplägg:

I vanlig ordning (huset):

1. Historia
2. Text
3. Ritualer, praktik, traditioner, högtider
4. Individ
5. Nya perspektiv

Historia

Muhammed – den siste profeten

Samhället vid Muhammeds födelse

- Al-jahiliyya: tiden innan islam
- Bysantiska riket (Östrom): ortodoxt kristna vs. Sassanider från Persien/Sovjet: zoroastrister
- Kristna grupper vs judiska stammar
- Arabiska halvön: beduinkultur, Mecka religiöst centrum och knutpunkt för handelsvägarna öst, norr, söder
- Stridigheter, konflikt.
- **Polyteism**
- Föds under Elefantens år 570 v.t. i klanen Hashim i stammen Quraysh (karavanhandel = Muhammed köpman). **Vad innebär det för Muhammeds liv?**
- Kristen eremit förklarar M som syndfri. Hjärta tvättat med snö och is = fri från skuld och oförmögen att synda (liksom alla tidigare profeter). **Känner vi igen det?**
- Blir föräldralös och uppfostras därför av sin farfar, sedan farbror Abu Talib.
- Fader: död innan födsel. Varför flyttas?
- 595 gifter sig med änkan Khadidja (15 år äldre) – den förste muslimen. Får Fatima (1 av 6 barn, men hon är den enda som överlevde Muhammed)
- Uppenbarelsen börjar ca 610 (40 år), Hira, kallelsen i grottan (Jibril ger del från Koranen) – till en början sprider han bara dem till sina närmste, men med tiden blir budskapet allt mer offentligt.
- Budskap: tron på **en** Gud, krav på omvändelse och bättring (moraliskt ansvar). Fiender (rika, mäktiga) och anhängare. Skyddas av Abu Talib och Khadidja. Alla ”gudar” → djinner
- Den nattliga färden (Isra) till tempelplatsen i Jerusalem (Klippmoskén), möter tidigare profeter 619. → Den himmelska färden (Miraj), möter Allah och förhandlar om antalet böner (50-5).
- Muhammed utsätts för hot, situationen allt mer hotfull – flyr 622 till Medina (tidigare kallat Yathrib), ”emigrationen”(Hijra) med hjälp av Al-Ansar.
- I Medina: skiljedomare, fredsmäklare. Accepteras som ledare → umma (gemenskap). **Medinakonstitutionen** 628 mellan muslimer, judar och polyteister (klanerna accepterar Muhammed som Guds profet → monoteistiskt samhälle. Al umma → blir en gemenskap). Böneriktning Jerusalem → Mecka. Muhammed gifter sig med Aisha (6/8-9 år) av politiska skäl. Aishas far, Abu Bakr kommer sedan att bli den första khalifen.
- Den sista tiden präglas av konflikter mellan Mecka och Medina. Tre slag, ett sista i Mecka år 630 som resulterar i att Muhammed bli härskare över Arabien → hans motståndare erkänner

honom som ledare. Rensar Kaban från gudsbilder (överflödiga vid det här laget – förarbetet redan gjort). Utan blodsutgjutelse → ett gott föredöme

- Muhammed dör 632.
- Al-Amin (Den pålitliga): stamkonflikt – Muhammed agerar fredsmäklare. Båda där stenen till Kaban.

Vad hände sen?

Vem skulle ta över? Vem är Muhammeds rättmätiga efterträdare?

- Sunni: efterträdaren måste tillhöra samma stam som Muhammed (Quraysh), men inte nödvändigtvis vara hans ättling. Ett rådslag (Shura) utser khalif (efterträdare) Abu Bakr
- Shia: (Shiat Ali = Alis parti) menar att det måste vara en ättling till Muhammed eftersom de har ljuset och därmed kan tolka Koranen på rätt sätt. Det gör honom till en imam (inte i bemärkelsen böneledare). Vill ha Ali som efterträdare!

Varför var Muhammeds budskap viktigt? Varför är Muhammed viktig?

Vad menade Muhammed med socialt ansvar för alla?

Varför tror ni att Islam till slut blir så stor?

Texter

Muslimsk historieskrivning vs. Icke-konfessionell historieskrivning

Koranen

Muslimsk historieskrivning: koranen nedtecknas och samlas under Muhammed och Abu Bakrs tid. Färdigställs under Uthman (3e khalifen)

Icke-konfessionell: kan inte ha sammanställts innan 700-talet.

OBS! Koranen och budskapet är en muntlig källa och tradition – al-qur'an: recitationen

Arabiska: semitiskt språk (som hebreiskan) → saknar vokaltecken. Konsonanter har också tecken som påverkar läsningen. → hur har man översatt? Har man översatt korrekt?

114 suror (kapitel). Al-fatiha: inledningskapitlet, längre suror → kortare. Skrivna i antingen Medina/Mecka. Brutet kronologi, dvs. att surorna inte står i "tidsordning".

Hadither (sunna, profetens föredöme)

Profetens (Muhammeds) ord och handling i olika situationer. Fungerar som måttstock och vägvisare.

"What would Muhammed do?"

Ej Guds ord utan skapad av människan

Sira-litteratur

Biografi: Muhammeds födelse → död

Tafsir: tolkningar av Koranen. Nedtecknad under 900-talet. Används idag för att rådfråga om specifika frågor.

Ritualer

Allmosan (zakat): Skatt - en del av inkomsten till välgörenhet.

Tidebönen (salat): 5 ggr/dag mot Mecka. Rituell tvagning.

Utförande: → OK att be var som helst (måste vara Wudu = rituellt rent), tvätta både stora och lilla tvättningen.

- Qibla = böneriktningen mot Mekka
- Kollektiv bön leds av Imam (böneledare)
- Enligt Sunni är det 5 dagliga böner, kan fördelas över dagen (mellan gryning/soluppgång, efter solen nått sin middagshöjd, innan solen går ner, efter solen gått ner men innan skymning, när mörkret faller) eller komprimeras.

Fastan (sawm): soluppgång-solnedgång. Eid al Fitr tre dagar. (9e månaden)

- 9:e månaden → Ramadan
- Undantag: sjuka, gamla, barn, gravida (fastan bör brytas vid mens)
- Det är ingen plikt för barn, men många vill fågelfasta – man är religiös myndig 14 år
- Avhållsamhet från mat, dryck, smädelser, sexuell aktivitet
- Fastan skall brytas på natten – sedvanligt med dadlar (sunna)
- Frommare liv, vänlighet, samhörighet, bön och Koranrecitation i moskén, ökad religiositet

Trosbekännelsen (shahada): Det finns ingen Gud utom Gud, och Muhammed är hans sändebud.

Vallfärden

- Sista månaden – dhu al-hijja
 - Religiös plikt (hinder, sjukdom, ekonomi)
 - Två perspektiv:
Religionvetenskapligt: Mecka var gammal vallfärdsort – ritual fortsätter i modifierad form (ingen religion är unik)
Inom – muslimiskt : Ibrahim byggde nuvarande Ka`ba för dyrka den enda guden
 - Muhammads sista vallfärd, men riter åminns Ibrahim, Ismael och Hajar (Hagar)
 - Handlingar: sju varv motsols för att nå den svarta stenen. Zamzam: löpa mellan kullar för att känna Hagars jakt på vatten. Predikan på barmhärtighetens berg. Stena satan i Miná.
 - Avslutas med Eid-al-adha: slakt och fest för att minnas Abrahams villighet att offra
-

Sharia "vägen" (till vattenhålet). Den som går på den går på "den raka vägen".

➔ En regelsamling/ett rättssystem för den som strävar efter fromhet?

Varför? När Muhammed levde kunde man fråga honom, om han inte visste svaret direkt så kunde han meditera över frågan.

Efter hans död ➔ olika provinser har olika domare ➔ dömer godtyckligt, utifrån eget omdöme (exempel 3 pers: 1. död 2. hugg hand 3. förlåtelse) ➔ kräver standardisering och enhet

Samtidigt: systematisera och samla Koranen och det som kommer att bli haditherna (sunnan). ➔ normativt/selektivt urval – man väljer att nedteckna de texter som förmedlar "rätt" budskap (jämför bibelöversättningar – de texter som inte ingår i bibelns kanon förkastas och kallas för "apokryfer"). Det samma kan antas hända när man nedtecknar och så småningom översätter Koranen.

Både sociala, ekonomiska, juridiska, politiska regler.

Politisk kontroll

Tre vägar för att sprida religion - PPS:

Mission (**penna**)

Ekonomi/handel (**Pengar**): konvertera ➔ skattebefriad. Gynnsamt.

Våld (**svärd**)

➔ Gemenskap/enhet, organisation, administration ersätter blodshämnd

Budskapet är antagligen mindre viktigt

Vad utgår man ifrån vid lagstiftning? (Rättsvetenskap: fiqh)

1. Koranen (primär)
2. Sunnan (genom hadither) (primär)
3. De rättrogna khaliferna (sunnit)/imamernas (shia) föredöme. (Så nära Muhammed att deras föredöme gills) (primär)
4. Ijma: samförstånd mellan rättslärda (mufti)
5. Qiyas: analogislutledningar. Flera slut samma.

Taqlid: imitation. basera på traditionen för att utgå från hur det har varit.

Ijtihad: nytolkning utifrån mänskligt förnuft. Utgår från islams principer men som samtidigt utvecklar och förändrar synen. (modernisering)

Hur legitimerar man lagen?

- Gudomligt ursprung

Olika typer av handlingar:

1. Plikter: de fem pelarna. Straffas av Gud om de inte utförs ➔ halal
2. Förtjänstfulla: äktenskap, god hygien. Bör utföras, men straffas inte om de inte görs. ➔ halal

3. Neutrala: radio, tv, bok. → halal
4. Klandervärda: skilsmässa. Finns inget förbud, men är inget positivt. Skadar människan, bör undvikas. Belönas om man avstår → halal
5. Förbjudna → haram (ex. blodmat, fläskkött, äktenskapsbrott)

Rökning – klandervärd eller förbjudet?

Varför, ut vetenskapligt perspektiv? För att styra människan, höja moralen, kontrollera.

T. ex. skatten/allmosan (zakat): genom att göra det till en plikt, legitimera med Gud, garanterar man att den följs.

Olika tolkningar har växt fram inom sunni (4 rättsskolor), en inom shia.

1. Hanafitiska (analogier)
2. Malakitiska (sunna)
3. Shafitiska (strikt)
4. Hanbalitiska (stängast, Koranen och sunna ok)

(Jafaritiska shia)

Fatwa: ett rättsutlåtande från en rättslärd. (www.fatwas.se)

Mannen: försörja familjen, juridisk rätt till barn vid skilsmässa, lättare att initiera skilsmässa, andlig uppfostran.

Månggifte: fyra hustrur ok – måste behandlas rättvist och likvärdigt.

Kvinnan: ärver hälften av vad hennes bröder ärver. Huvudansvaret för små barn, inte plikt att närvara vid fredagsbönen.

Jihad: "strävan". Sträva efter att bekämpa ondska och själviskhet hos jaget. Försvara den muslimska gemenskapen (umma) och samhällsordningen. Våld? Enbart som försvar. **Var går gränsen?**

Arvsrätt

Spelar tiden för uppkomsten någon roll?

Abrahamitiska

- Pelarna, pesach, påsk fyller samma funktion: ära minnet av historien

Talet 7: lyckobringande

Islam: 7 varv runt kaban, sju himlar

Kristendom: GT sjunde dagen, sju dödssynder, sju sakrament,

Judendom: sjuarmade ljusstaken (törnbuschen), templet byggs på sju år

Sjumilakliv, Apollos lyra sju strängar, Pan sju flöjter, Antikens sju veckodagar, Roms sju kullar, Världens sju underverk